

Raadsinformatiebrief¹

Onderwerp	Actualisatie Meerjaren Investeringsplan (MIP) openbare ruimte 2025-2028
Portefeuillehouder	W. Breunesse
Portefeuille	Openbare Ruimte

Aan de leden van de gemeenteraad Zaanstad,

Inleiding

Elk jaar actualiseren we het meerjareninvesteringsplan openbare ruimte (MIP OR). We houden daarbij rekening met actuele inzichten wat betreft de onderhoudstoestand, interne en externe afstemming en ontwikkelingen in de stad. Met deze raadsinformatiebrief willen wij u informeren over de vervangingsprojecten in de openbare ruimte voor de komende jaren.

Toelichting

Ook in 2025 werkt Zaanstad op een groot aantal plekken in de stad aan het toekomstbestendig maken, verbeteren en groener maken van de openbare ruimte en het onderhoud aan de riolering. Zaanstad werkt via een meerjarenplanning aan onderhoud en kijkt jaarlijks welke werkzaamheden prioriteit krijgen. Naast een aantal wijkgerichte projecten zoals het vergroenen van diverse stenige straten en buurten staat op het investeringsplan ook een aantal bovenwijkse projecten die juist meerdere wijken beslaan of zelfs in heel Zaanstad merkbaar zijn. Juist deze bovenwijkse projecten dragen in grote mate bij aan het verbeteren van de toegankelijkheid, vergroening, klimaat en biodiversiteit in de stad.

Vervangingswerkzaamheden in de openbare ruimte en aan de riolering van Zaanstad worden op basis van technische kwaliteit (op basis van inspecties), restlevensduur en risico's geprioriteerd. Er zijn in het komende jaar werkzaamheden aan bestrating, riolering, groen, waterwegen, straatverlichting, bruggen en kades in heel Zaanstad gepland. Grootschalige wijzigingen in de inrichting van de buitenruimte worden afgestemd met omwonenden en andere betrokkenen.

Daarnaast sluiten de geplande werkzaamheden zoveel mogelijk aan op werkzaamheden van anderen die werken in of direct grenzend aan de openbare ruimte. Zo wordt de impact op de directe omgeving van de werkzaamheden en de stad als geheel beperkt. Voorbeelden hiervan zijn de Vinkenstraat, de Burgemeesterbuurt, Dorpsstraat Assendelft en George Gershuinstraat, waar de werkzaamheden in de openbare ruimte afgestemd zijn op de werkzaamheden van de nutsbedrijven en nieuwbouwwontwikkelingen

De financiële plafonds in het MIP zijn erop ingericht dat de onderhoudsachterstanden niet verder oplopen. Het is de verwachting dat in 2025 niet het gehele budget wordt besteed. De actuele verwachting is dat we in 2025 ongeveer € 40 miljoen gaan investeren op basis van dit MIP openbare ruimte. De werkvoorraad die aan onderhoud/vervanging toe is, is in de optimale situatie 15%. In 2025 schuiven, door het beperkte realisatievermogen, projecten door naar 2026. Dat houdt een risico in dat de onderhoudsachterstand of werkvoorraad tijdelijk toeneemt tot een grotere dan optimale omvang van 15%. In 2026 wordt dat opnieuw tegen het licht gehouden.

¹Op deze raadsinformatiebrief volgt geen actie van de Agendacommissie. Wanneer u een onderwerp hieruit wilt bespreken dan kunt u dit doen door een raadsinstrument in te zetten. Bijvoorbeeld een rondvraag (primair gericht aan het college van B&W of een agenda-initiatief (primair gericht aan de collega fracties)). Vermeld altijd in het raadsinstrument: wat u wilt bespreken inclusief een korte concrete toelichting.

De redenen hiervoor zijn voornamelijk de krapte op de arbeidsmarkt en de toegenomen complexiteit van de projecten. We zien bij externe partners vergelijkbare knelpunten, wat het nog uitdagender maakt om planningen betrouwbaar te houden. Wat betreft de toegenomen complexiteit, we brengen in onze vervangingsprojecten niet één op één terug wat er ligt. We realiseren in onze projecten ook beleidsdoelstellingen en opgaven. Zo vergroenen we de stad, richten de openbare ruimte toegankelijk in en nemen we klimaatoplossingen in de ontwerpen mee. Daarnaast leidt participatie in diverse projecten tot aanpassingen in het ontwerp, wat invloed heeft op de betreffende planningen.

Er wordt hard gewerkt om zo snel mogelijk alle benodigde projecten tijdig uit te voeren. Zo wordt de toegenomen complexiteit aangepakt door verbeteringen in het interne planningsproces. Verder zijn er in 2024 raamcontracten aanbesteed voor verharding, riolering en externe ingenieursdiensten. En zal een gecombineerd raamcontract voor Wegen + riolering in 2025 worden aanbesteed. Daarnaast is de samenwerking met externe partijen geïntensifieerd. Er is bijvoorbeeld, als gevolg van de energietransitie en het op peil brengen van de capaciteit van het stroomnet, een veel nauwere afstemming met de nutsbedrijven. De inzet is om zo snel mogelijk het realisatievermogen te vergroten, zodat doorschuiven van projecten wordt geminimaliseerd. We realiseren ons echter ook dat we externe factoren niet in de hand hebben, zodat het risico bestaat dat het enige jaren duurt voor het onderhoudsniveau weer op het gewenste niveau terug is.

Projecten

Hieronder worden enkele in het oog springende projecten uitgelicht. Allereerst een paar grote vervangingsprojecten, als tweede de (bovenwijkse) groenfondspojecten toegelicht:

Grote vervangingsprojecten:

Burgemeesterbuurt en Transvaalbuurt, Zaandam

In de Burgemeesterbuurt en Transvaalbuurt worden de komende jaren meerdere MIP projecten uitgevoerd. Naast de MIP project wordt er ook gewerkt aan nieuwbouwontwikkelingen zoals de Peperstraat en Burcht. Om de buurt bereikbaar en leefbaar te houden is een goede afstemming van de diverse werkzaamheden belangrijk. Belangrijke ambities in deze projecten is de vergroening van de buurten en het realiseren van een verbeterd rioolsysteem (drainage-infiltratie-transportriool ook wel Urban Water Buffer genoemd). Dit rioolsysteem is ontworpen om toekomstige zwaardere regenbuien effectief af te voeren. Bovendien heeft het systeem de capaciteit om bij langdurige droogte, wanneer de grondwaterstanden dalen, water in de ondergrond te infiltreren. Dit zorgt ervoor dat hoge en lage pieken in de grondwaterstand worden afgevlakt. Het drainage-infiltratie-transportriool sluit aan op de Sluispad, Hanepadsloot en de Gouw. Dit draagt bij aan een betere waterhuishouding in de wijk.

Vanuit het VolkshuisvestingsFonds (VHF) zijn middelen beschikbaar gesteld die specifiek worden ingezet om wateroverlast te voorkomen. Met subsidie van het Rijk en het waterschap wordt er een Urban Water Buffer gerealiseerd, wat een belangrijke aanvulling is op onze watermanagementstrategie.

In voorbereiding, geplande start uitvoering 2026

George Gershwinststraat, Zaandijk

De openbare ruimte in dit deel van de wijk Rooswijk in Zaandijk, is in 1990 aangelegd en mede omdat het gebied tot wel 40cm is gezakt, integraal aan vervanging toe.

In dit project hebben we tot doel gesteld om een maximale CO2 reductie te realiseren.

Daartoe zou de bouwlogistiek zo schoon mogelijk moeten zijn. Momenteel worden de kansen met betrekking tot een emissie loze bouwplaats en circulariteit, zoals hergebruik materialen, onderzocht.

Waterleidingbedrijf PWN, Liander en KPN voeren vooruitlopend op de gemeentelijke werkzaamheden hun vervangingswerkzaamheden uit.

In voorbereiding, geplande start uitvoering 2025

Dorpsstraat, Assendelft

Assendelft heeft de langste Dorpsstraat met de naam Dorpsstraat van heel Nederland. Deze loopt van Krommenie tot aan het Noordzeekanaal, en heeft een lengte van 7,2 kilometer. Dit integrale vervangingsproject (riool, wegen, groen en openbare verlichting) gaat over het zuidelijke deel van Dorpsstraat tussen de Communicatieweg en de Zaandammerweg en is 2,3 km lang. Vooruitlopend op de gemeentelijke werkzaamheden gaat PWN 1,1 kilometer waterleiding vervangen en gaat Liander verouderde delen van het gas- en elektranetwerk vervangen.

In 2023 zijn een aantal proefvakken aangelegd met het doel te onderzoeken welke wegconstructie de bestaande trillingsoverlast voor de omwonenden het meest reduceert. De eindconclusie van dit trillingsonderzoek is dat het toepassen van asfalt in de rijweg van het centrumgebied, zorgt voor de grootste reductie van trillingen in de woningen. Voor het leefgenot van de bewoners geniet dit dan ook de voorkeur. De Dorpsstraat is een historisch lintdorp. Dit betekent dat bij reconstructies een verhoogd kwaliteitsniveau wordt toegepast, met luxere elementenverhardingen in de rijwegen, parkeervakken en trottoirs. Met de uitslagen van het trillingsonderzoek en de proefvakken, is de conclusie dat juist elementenverharding zorgt voor trillingsoverlast. Zeker in combinatie met het vele doorgaande vrachtverkeer, bestemmingsverkeer en de buslijn is dit natuurlijk onwenselijk. Daarom is gekozen om de rijbaan binnen zowel de 30 km zone als daarbuiten uit te voeren in asfalt, maar dan wel in het centrumgebied met een afwijkende kleur of voorzien van een straatprint, om het historisch karakter te benadrukken.

In voorbereiding, geplande uitvoering 2027

Marskamp, Brandakkerstraat e.o., Assendelft

Deze jaren '80 wijk is erg stenig. De wijk wordt integraal (riool, verharding, groen en openbare verlichting) opgeknapt. Delen worden anders ingericht met bomen, meer groen en vleermuispaalkasten (op 5m hoogte), waarbij meer variatie ontstaat in het groen door verschillende typen vegetatie en een mix van planten- en boomsoorten, bij voorkeur inheems. Projectstatus: in voorbereiding, geplande uitvoering 2026

Geertje Pel Grootstraat, West-Knollendam

De openbare ruimte in de Geertje Pel Grootstraat in de wijk Wormerveer wordt integraal opgeknapt. Het bestaand groen wordt vervangen door inheemse soorten. In de integrale vervanging wordt de huidige heesterbeplanting geheel gerenoveerd. De nieuwe beplanting houdt met soortkeuze die zoveel mogelijk gericht is op bijen/vlinders. Hiertoe wordt het bestaand groen vervangen door inheemse soorten. Inheemse soorten zijn aantrekkelijker voor insecten.

In voorbereiding, geplande uitvoering 2026

(Bovenwijkse) Vergroeningsprojecten:

Het Eiland en de bomen, Zaandam

De huidige inrichting van de openbare ruimte op het Eiland in Zaandam is gefocust op verkeer en parkeerplaatsen. Het plan is om meer bomen te planten en de boomkroonbedekking te vergroten ten behoeve van schaduw/verkoeling. In het open groen gebied worden bomen toegevoegd afgewisseld met inheemse struiken met bessen of heesters. Dit verhoogde de kans op kleine zangvogels zoals koolmezen en huismussen. In de straten in oost-west richting staan bomen met zeer kleine boomspiegels. Deze worden vergroot met behoud van het aantal beschikbare parkeerplaatsen. Bij de straten in Noord-zuid richting is alleen groen in de tuinen aanwezig. Op de kruisingen is veel ruimte op de stoep. Hier worden extra plantvakken aangebracht. In deze plantvakken worden inheemse planten met nectarrijke bloemen geplant. Als de bodem zanderig en voedselarm genoeg is, worden

hier schrale bloemenmengsels gezaaid voor een mooie natuurlijke uitstraling en een impuls voor vlinders en wilde bijen.

In voorbereiding, verwachte uitvoering 2025

Era flat Brandaris en buurtcentrum Kleurrijk, Zaandam

Bij deze projecten is het uitgangspunt de visie en werkwijze van de Levende Stad.

Het slimmer gebruik maken van de openbare ruimte door het uitvoeren van het project De Levende Stad met aandacht voor bewegen, ontmoeten, spelen, klimaatadaptatie, natuur en gezondheid.

Vanuit de opgave vergroening van de stad en klimaatadaptatie is het realiseren van koelteplekken en vergroten biodiversiteit het uitgangspunt.

In ontwerpfase, verwachte uitvoering 2025 – 2026

Projecten uit het Groenfonds

Vanuit het coalitieprogramma is budget beschikbaar gesteld om Zaanstad te vergroenen. Dit budget is aan het MIP toegevoegd en gelabeld als “Groenfonds”. Vergroenen zorgt voor een rijkere biodiversiteit, vermindert luchtvervuiling, zorgt voor waterberging, dempt geluidshinder en verkoelt in warme periodes. Voorbeelden van Groenfonds projecten zijn: Zeeheldenbuurt; Wormerveer, Conradwerf en plein Bullekerk, Trefplein; Zaandam, Albertiplein; Krommenie, Zuiderland; koog a/d Zaan en Groene dragers Saendelft; Assendelft

Vogelbosjes 50 jaar Zaanstad

In het kader van 50 jaar Zaanstad gaan we 50 vogelbosjes planten in Zaanstad. Hierbij worden (groene) plekken met een lage biodiversiteit versterkt met bosjes/struwelen/heesters (ongeveer 50m2 tot 100 m2), zodat ze voor vogels interessanter worden.

In voorbereiding en deels al in uitvoering

Aanleg klimaatbestendige gazons

Veel gazons in Zaanstad zijn in de loop der jaren verzakt waardoor bij hevige regenval wateroverlast wordt ervaren. Hierdoor kunnen de gazons hun functie van bijvoorbeeld trapveld of speelplek niet meer vervullen en zijn ze niet meer te onderhouden.

In 2025 worden tenminste 3 gazons klimaatbestendig gemaakt door deze te voorzien van drainage. Ook worden er meer gazons aan dit programma toegevoegd. Hierbij wordt gekeken naar de mogelijkheden om de gazons klimaatbestendiger te maken met bijvoorbeeld wadi's.

Boomspiegels Zaanstad

Vanuit het verleden zijn veel bomen in Zaanstad geplant in kleine boomspiegels van ca. 1 x 1 meter. In het kader van vergroening, het optimaliseren van groeiplaatsen en het verwijderen van overvloedige verhardingen is geïnventariseerd waar het trottoir breed genoeg is om deze kleine boomspiegels te vergroten. Bij 706 bomen is het trottoir breed genoeg om de boomspiegels te vergroten. In 2025 start de uitvoering.

Vervanging speelplaatsen en vergroenen speelplaatsen, Zaanstad

Jaarlijks worden circa 40 speelterreinen vervangen via het MIP. Door hier extra groen in mee te nemen, wordt werk met werk gemaakt. Ambitie is het realiseren van een koelteplek (30% kroonbedekking) en het vergroten van de biodiversiteit. Kansen voor tegelwippen en tijdelijke regenwaterberging worden per locatie onderzocht.

Dit plantseizoen worden 18 speelplekken extra vergroend, voor het plantseizoen 2025-2026 staan 19 speelplekken in de planning voor extra vergroening.

Financiële en Juridische consequenties

De financiële plafonds in het MIP zijn erop gericht dat de onderhoudsachterstanden niet verder oplopen. De budgetten zijn niet groot genoeg om achterstanden in te lopen. Met de volledige besteding van de budgetten voor het MIP OR 2025-2028 stabiliseren de onderhoudsachterstanden zich op het huidige niveau. De financiële plafonds van het MIP OR

zijn bepaald op basis van de Nota Onderhoud Kapitaalgoederen Openbare 2022. We plannen meer werkzaamheden in dan er budget beschikbaar is. Zo is er ruimte voor uitstel van werken.

Door vertraging van projecten is het beschikbare investeringsvolume in 2024 niet volledig benut. Om te voorkomen dat onderhoudsachterstanden verder oplopen is deze onderbesteding eind 2024 aan het investeringsvolume 2025 toegevoegd. Daarmee is het totale budget voor 2025 gestegen naar 65 miljoen.

We verwachten in totaal 40 miljoen te kunnen realiseren in 2025, onder andere door krapte op de arbeidsmarkt en complexiteit van de projecten. Zoals aangegeven zijn verbeteringen inmiddels in gang gezet om het realisatievermogen te vergroten en de onderhoudsachterstand rondom de 15% te brengen cq houden.

Middels inspecties monitoren we de onderhoudstoestand van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte. Jaarlijks rapporteren we via de jaarrekening hoe de onderhoudsachterstanden zich theoretisch ontwikkelen. Een keer per vier jaar wordt de Nota Onderhoud Kapitaalgoederen opgesteld en aan de raad aangeboden. Hierin worden de onderhoudsachterstanden en de investeringsbehoefte geactualiseerd.

Omdat er een investeringsvolume beschikbaar is dat groot genoeg is om bij besteding de onderhoudsachterstanden te stabiliseren, voldoen we aan de eisen die de Provincie Noord-Holland vanuit haar toezichhoudersrol stelt. In deze context blijft het van belang dat het investeringsvolume de komende jaren beschikbaar blijft voor vervangingswerken in de openbare ruimte.

In onderstaande tabel staan de beschikbare budgetten per jaar en buitenruimte-onderdelen weergegeven.

[Bedragen x €1000]	2025	2026	2027	2028
Civiele Kunstwerken	8.173	6.827	7.516	4.137
Groen	7.936	6.667	6.791	6.724
Speelplaatsen	2.204	2.067	2.068	2.068
Verkeer + wegen	11.803	11.866	13.707	18.097
VRI/OV	6.271	2.305	2.966	2.023
Waterhuishouding	1.439	1.439	1.439	1.439
Groenfonds	1.443	915	170	
Riool	7.203	7.684	10.252	10.253
Totaal openbare ruimte	39.270	32.086	34.657	34.487
Totaal or + riool	46.473	39.770	44.909	44.740

In de bijlage is een projectenlijst opgenomen. De projecten met budget in 2025 bevinden zich in verschillende stadia van voorbereiding of uitvoering. Aangezien veel van de werkzaamheden een jaar overschrijdend karakter hebben, zullen na vaststelling van het MIP 2025-2028 werken worden opgestart die in latere jaren worden afgerond. Daartoe worden door de gemeente verplichtingen aangegaan richting aannemers die financiële gevolgen consequenties hebben voor de jaren na 2025. Op basis van artikel 160 van de gemeentewet is het college bevoegd om tot deze jaar overschrijdende privaatrechtelijke rechtshandelingen te besluiten.

WBI/VHF subsidies

De komende jaren worden er in Zaanstad veel projecten gerealiseerd die mede gefinancierd worden vanuit diverse rijksoverheid subsidies. Zoals de WBI (Regeling Woningbouwimpuls 2020) en de VHF (Volkshuisvestingsfonds). Om deze subsidies binnen te halen en te realiseren is cofinanciering nodig. In veel gevallen zijn MIP OR projecten ingezet om als cofinanciering te fungeren. Ook staan er drie projecten op het MIP OR die vanuit de VHF

gesubsidieerd worden. Het realiseren van nieuwe bomen in Zaandam Oost, de aanleg van een waterbassin in Zaandam Oost en de Levende Stad.

Geheimhouding op grond van de Gemeentewet

Openbaar

Aanpak/uitvoering

Op de website van de gemeente is via zoekterm 'MIP' of 'projecten' een kaart in te zien met alle grootschalige vervangingsprojecten in de openbare ruimte die op dit moment in uitvoering zijn of zijn gepland in nabije of verdere toekomst. Ook is hierop een groot deel van de projecten uit de afgelopen 10 jaar te zien.

Bij de start van de voorbereiding van projecten worden belanghebbenden geïnformeerd over de beoogde planning en de mate waarin veranderingen in de planning waarschijnlijk zijn.

Pandeigenaren met een oude fundering worden vanuit het gemeentelijk Funderingsloket op verschillende manieren benaderd om te informeren en adviseren over de Zaanse funderingsproblematiek. Bij een fundering in slechte staat bestaat namelijk de kans dat schade aan het pand of constructieve onveiligheid ontstaat tijdens of na ingrijpendere werkzaamheden zoals vervanging van grote stukken bestrating, een riool of een kadeconstructie. De pandeigenaren worden geadviseerd funderingsonderzoek uit te voeren en hiervoor is ook subsidie beschikbaar. Soms worden de pandeigenaren gedwongen de fundering te herstellen wanneer de veiligheid hiervan in geding is of dreigt te komen tijdens toekomstige werkzaamheden. De planning van werkzaamheden wordt dikwijls aangepast op de uitvoering van funderingsherstel. En tijdens de werkzaamheden worden invloeden zoveel mogelijk beperkt en gecontroleerd.

Vooruitlopend op de start van de werkzaamheden wordt de bereikbaarheid in de omgeving van het werk en de stad als geheel beoordeeld en wordt een bereikbaarheids-/omleidingsplan opgesteld. Omwonenden en gebruikers in de directe omgeving van het werk worden voor de uitvoering van het werk geïnformeerd over de bereikbaarheid, omleidingsroutes en andere consequenties van de werkzaamheden. De overige belanghebbenden worden via bekendmakingen en bebording geïnformeerd over de wegwerkzaamheden en de aanbevolen omleidingsroutes.

Betreft

Actieve informatievoorziening.

Bijgaande stukken

Projectenlijst bij Actualisatie Meerjaren Investeringsplan (MIP) openbare ruimte 2025-2028
9043705

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van Zaanstad,

Drs. J. Hamming, burgemeester

Drs. G. Blom, gemeentesecretaris

Transactiebewijs iBabs digitale handtekening